

Pernička, Radko Martin

Ústav pro prehistorii university v Brně 1956-1957

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1957, vol. 6, iss. E2, pp. 171-174

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109439>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ÚSTAV PRO PREHISTORII UNIVERSITY
V BRNĚ 1956—1957

ИНСТИТУТ ПРЕИСТОРИИ УНИВЕРСИТЕТА В Г. БРНО
INSTITUT FÜR VORGESCHICHTE
AN DER UNIVERSITÄT IN BRNO

PEDAGOGICKÁ ČINNOST. — Ve školním roce 1956/57 obstarávali pedagogickou činnost prehistorického ústavu prof. Dr E. Šimek, prof. Dr F. Kalousek a odb. asistent Dr M. R. Pernička. Jako externí přednášející působili Dr V. Hrubý a Dr V. Hochmanová z pravěkého oddělení Moravského musea v Brně a Dr K. Tihelka z Archeologického ústavu ČSAV v Brně. Státní komise pro udělování vědeckých hodností udělila na jaře 1956 prof. Dr Šimkovi hodnost doktora historických věd. V rámci docentského habilitačního řízení předložil Dr Vilém Hrubý, přednosta pravěkého odd. Moravského musea v Brně, jako habilitační práci svou obsáhlou monografii „Staré Město, velkomoravské pohřebiště Na valách“, kterou vydalo nakladatelství ČSAV v roce 1955. Dne 15. února 1957 obhájil na veřejném zasedání vědecké rady filosofické fakulty brněnské university stanovenou thesei „Staroslovanské hradisko ve Starém Městě a jeho význam v době velkomoravské“ a úspěšně splnil podmínky habilitačního řízení. Členy habilitační komise byli proděkan fakulty prof. Dr F. Stiebitz, prof. Dr E. Šimek a prof. Dr G. Hejzlar, oponenty byli akademik prof. Dr J. Eisner a prof. Dr F. Kalousek.

Obor archeologie-prehistorie studovalo celkem 15 posluchačů řádných a jeden externí. Studium oboru ukončilo na universitě v Brně v červnu 1957 pět posluchačů: Vít Dohnal, dipl. práce: Osídlení Moravy lidem kultury podolské (ved. práce prof. Šimek); Bořivoj Dostál, dipl. práce: Hmotná kultura Slovanů na Moravě v době říše velkomoravské (ved. práce prof. Šimek); Alena Houšťová, dipl. práce: Lid kultury nálevkovitých pohárů a jeho význam v moravském eneolitiku (ved. práce prof. Kalousek); Jan Kozel, dipl. práce: Osídlení Moravy lidem neolitické kultury s keramikou malovanou (ved. práce prof. Kalousek); Jiří Pavelčík, dipl. práce: Lid s keramikou kanelovanou a jeho místo v moravském eneolitu (ved. práce prof. Kalousek).

LABORATOŘE ÚSTAVU. — Pro laboratorní a dokumentační zpracovávání nálezového materiálu a výsledků terénních výzkumů byla zřízena v budově na Gorkého ulici č. 13 ústavní laboratoř, v níž se také konají laboratorní praktika, předepsaná posluchačům oboru studijním plánem. Protože dosavadní temná komora již nevyhovovala zvýšené produkci a byla též zdravotně nevhodná, bylo přikročeno ve 2. čtvrtletí 1957 k adaptaci jiných prostor u ústavu pro novou fotografickou laboratoř.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM 1956—1957. — Terénní archeologický výzkum ústavu, vedený prof. Dr F. Kalousekem, byl prováděn opět ve spolupráci s řadou odborných institucí, především s Archeologickým ústavem ČSAV, Jihomoravským museem ve Znojmě a Moravským museem v Brně, dále s geodetickým ústavem VTA v Brně, anthropologickým a botanickým ústavem přírodovědecké fakulty brněnské university a s katedrami geologie a chemie Vysoké školy zemědělské v Brně. Novinkou v dokumentaci našich výzkumů bylo použití filmové dokumentace na černobílém a barevném úzkém filmu. Výzkumy vzbudily živý ohlas na veřejnosti, jak o tom svědčí neobyčejně početná návštěva z řad nejširšího obyvatelstva zejména na výzkumu v Těšetících, velká účast na popularizačních přednáškách i četné články v denním tisku a rozhlasová relace.

V popředí terénní výzkumné činnosti ústavu, která za tři léta již nabyla značného rozsahu, bylo pokračování v systematickém výzkumu staroslovanského hradiska

ve Znojmě-Hradišti a obsáhlý zachraňovací výzkum hallstattske lokality u Těšetic (10 km od Znojma). K těmto dvěma větším výzkumům se připojuje řada malých zachraňovacích či průzkumných výzkumů.

Šestá výzkumná kampaň ve Znojmě-Hradišti (3.—28. července 1956) byla tentokrát prováděna ve zmenšeném rozsahu. Bylo zachráněno dalších 47 kostrových hrobů na pohřebišti v proboštské zahradě, z nichž nejstarší hroby lze datovat do 11. století. V blízkosti pohřebiště byly při sondáži zachyceny zbytky sídelního objektu z doby hallstattske a pozůstatky staroslovanského dřevěného srubu, mnohem hůře dochované, než je tomu obvykle na této lokalitě.

Po čtyřdenním zjišťovacím průzkumu v červenci 1956 bylo po dohodě s AÚ ČSAV přikročeno k většímu zachraňovacímu výzkumu v Těšeticích na trati „Pláňavy“, kde by jinak byla postupnou úpravou parcel pro vinohrad ne návratně zničena většina sídelní a přilehlého současného pohřebiště z doby hallstattske. Během první zachraňovací kampaně (3.—23. září 1956) bylo odkryto šest hrobů a přes dvacet sídelních objektů; kromě toho byly zjištěny stopy osídlení z neolitu a z doby bronzové.

Menší zachraňovací a zjišťovací výzkumy byly provedeny v r. 1956 (kromě již uvedených v SbFFBU V 1956, E 1, str. 184) na těchto lokalitách: Bohunice (sídeliště z doby římské), Hodonice — cihelna (nálezy z téhož období), Kyjovice — „Sutny“ (sídelní objekty kultury malované a hallstattske), Mašovice — „Pšeničná“ (jáma kultury malované), Nový Saldorf — cihelna (hroby z obd. stěhování národů), Plaveč — okoli rotundy (středověké nálezy, srov. VVM XI, 1956, str. 171 n.), Suchohrdly — „Staré zámky“ (hradisko a hroby středodunajské mohylové kultury), Těšetice — u kostela (jámy lidu s keramikou vypichanou), Vranov — hradisko nad Švýcarským údolím (nálezy kultury malované). Kromě těchto výzkumů na znojemském okrese zachránil as. Podborský v srpnu dvě jámy kultury zvoncovitých pohárů v cihelně u Slavkova u Brna. V září provedl prof. Dr. Šimek jednodenní povrchový průzkum a přeměření Malého hradiska u Boskovic.

V roku 1957 byly do uzávěrky tohoto čísla provedeny menší výzkumy různé povahy na těchto nalezištích: Bohumilice a Bohunice (povrchové sběry na sídelištích z doby římské), Těšetice — Ruská ulice (velatické hroby), Znojmo — „Dolní lésky“ (neurčený sídelní objekt) — vše na znojemském okrese. Další průzkumy: Olbramovice (o. Mor. Krumlov — hrob z doby bronzové a sídelní objekt z doby římské), Petrov (o. Hodonín — povrchový průzkum staroslovanského hradiska), Sudoměrice (týž okres — hrob středodunajské mohylové kultury), Újezd u Brna (o. Slavkov — únětické hroby), Brno — Petrov (středověké osídlení). V lednu a únoru byl proveden při hluboké orbě zjišťovací výzkum další plochy na trati „Pláňavy“ u Těšetic; zjištěné objekty byly zaměřeny a bylo dbáno toho, aby nebyly orbou poškozeny. Druhá kampaň zachraňovacího výzkumu na této hallstattske lokalitě — o níž bude referováno v dalším příštím čísle SbFFBU řady E — byla zahájena (prozatím s malým počtem pracovníků) koncem dubna 1957.

JINÉ PRÁCE NA ÚSTAVĚ. — Pracovníci ústavu vypracovali pod vedením prof. Dr. Kalouska v 1. čtvrtletí 1957 seznamy moravských lokalit všech pravěkých kultur mimo paleolitu pro celostátní výstavu Pravěk ČSR, jejíž přípravou bylo pověřeno prehistorické oddělení Národního muzea v Praze. Členové ústavu v tomto školním roce prováděli soupisové práce a studovali materiál ve veřejných sbírkách v Brně (MM, AÚ ČSAV) i mimo Brno v širokém měřítku. Pokud jde o mimo-brněnské sbírky, ve dvaceti museích (Břeclav, Bystřice pod Host., Čelčice, Hodonín, Holešov, Hranice, Kelč, Kojetín, Kroměříž, Litovel, Mikulov, Olomouc, Prostějov, Přerov, Rusava, Tovačov, Valašské Meziříčí, Veselí n. M., Vyškov a Znojmo) a ve dvou soukromých sbírkách (Tasov, Vyškov) zpracovávali současně prof. Dr. Kalousek památky lidu kultury se šňůrovou keramikou a lidu se zvoncovitými poháry, odb. asistent Dr. Pernička památky z doby římské a z období stěhování národů a asistent Podborský nálezy z doby hallstattske. Prof. Dr. Šimek zpracovával keltské nálezy v šesti museích (Boskovice, Kroměříž, Kunštát, Kyjov, Prostějov a Přerov). V šestnácti museích pracoval asistent Dostál (kromě již uvedených desíti ještě v Mor. Budějovicích, Napajedlích, Slavkově, Uh. Brodě, Uh. Hradišti a na Velehradě; dále v soukromé sbírce v Boskově-štejně).

ČINNOST VE VĚDECKÝCH A ODBORNÝCH INSTITUCÍCH. — Předsedou moravské pobočky Československé společnosti archeologické je prof. Dr. F. Kalousek. Předsedou Moravského archeologického klubu je prof. Dr. E. Šimek a jed-

natelem Dr. Perníčka. Zasedání vědecké rady AÚ ČSAV se za úslav pravidelně zúčastňoval prof. Dr. Kalousek. Na pracovní konferenci archeologických ústavů ČSAV a SAV, konané v březnu 1957 v Liblicích, zastupovali ústav prof. Dr. Kalousek a asist. Podborský.

VEŘEJNÉ PŘEDNÁŠKY. — Při terénním výzkumu ve Znojmě-Hradišti a v Těšeticích proslavili prof. Dr. Kalousek a asistenti V. Podborský a B. Dostál celkem 19 přednášek, které vyslechlo více než 1500 osob. Čs. státní rozhlas vysílal třikrát relaci prof. Dr. Kalouska o výzkumech a nových objevech našeho ústavu. Prof. Dr. Kalousek přednesl kromě toho čtyři přednášky pro Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí v Brně, dvě přednášky o staroslovanském hradisku ve Znojmě-Hradišti (v Brně a ve Znojmě) a dvě přednášky o výzkumech ústavu ve Znojmě a v Těšeticích, které byly doprovázeny barevným filmem ústavu. V Těšeticích proslavili také asistenti Dostál a Podborský společně obdobnou přednášku, spojenou s promítáním téhož filmu. Posluchači V. ročníku, A. Houšková a J. Pavelčík, referovali v rámci diskusních večerů moravské pobočky Čs. společnosti archeologické na jaře 1957 k problematice kultury lidu nálevkovitých pohárů a lidu s kanelovanou keramikou na Moravě.

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH VĚDCŮ. — V roce 1956 navštívili náš ústav Dr. Witold Hensel, profesor university v Poznani (7. května), Dr. Joachim Werner, profesor university v Mnichově (28. května), Dr. Zdislaw Wagner, asistent katedry slovanské filologie university v Krakově (20. srpna) a Dr. Karl Heinz Otto, profesor Humboldtovy university v Berlíně (11. října). 15. dubna 1957 navštívil ústav se svým asistentem a skupinou posluchačů Dr. Martin Jahn, profesor university v Halle a. d. Saale a 29. května Dr. Włodzimierz Hołubowicz, profesor university ve Wrocławu, známý svou výzkumnou činností v Opoli. Profesori Dr. Hołubowicz a Dr. Werner proslavili též v ústavní posluchárně odborné přednášky, které vzbudily živý ohlas.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST — ПУБЛИКАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ — VERÖFFENTLICHUNGEN

F. Kalousek, Ein birituelles Gräberfeld und Siedlungsobjekte der Glockenbecherkultur in Těšetice bei Znojmo (Znaim). Birituální pohřebiště a sídelní jámy lidu se zvoncovitými poháry. Birituálny mogilnik i seliščnyje jamy naroda kolokolovidnych kubkov v naselennom punkte Těšetice u g. Znojmo (Moravija, Čechoslovakija). — SbFFBU V (1956), E 1, str. 5—14, tab. I.

F. Kalousek, Nové archeologické výzkumy na Znojemsku. Věda a život, 1957, str. 27—30.

F. Kalousek, „Zprávy“ — orgán Československé společnosti archeologické. ZČSA I (1957), str. 1—2.

F. Kalousek, Činnost moravské pobočky Československé společnosti archeologické v roce 1956. ZČSA I (1957), str. 5—6.

F. Kalousek, Příprava bibliografie československé archeologie v roce 1956. ZČSA I (1957), str. 6—7.

F. Kalousek, Ústav pro prehistorii university v Brně v roce 1956. ZČSA I (1957), str. 8—10.

-K- (*F. Kalousek*), Archeologické výzkumy na Znojemsku. Kupředu Znojemsko — moravská Kubáni VI (1956) č. 43 z 28. listopadu 1956.

V. Hrubý—V. Hochmanová—F. Kalousek—J. a J. Pavelčík a kolektiv, Přehled nejvýznamnějších archeologických lokalit Gottwaldovského kraje, díl I, 1957, 150 str. (cyklostylováno).

F. Kalousek—M. R. Perníčka, Die römerzeitliche Siedlung bei Vicemilice in Mähren. Sídliště z doby římské u Vicemilic na Moravě. Poselenie „rimской epochi“ okolo gorodka Vicemilice v Moravii. SbFFBU V (1956), E 1, str. 42—90, tab. VII—XVIII.

M. R. Perníčka, Výboje starověkého Říma v Podunají. Věda a život, 1957, str. 204—208.

M. R. Perníčka, Ústav pro prehistorii university v Brně 1955—1956. SbFFBU V (1956), E 1, str. 183—184.

A. Hudec—M. Perníčka, Nálezy u rotundy v Plavči. VVM. XI (1956), str. 171 až 172.

V. *Podborský*, K otázce kontinuity vývoje lidu kultury popelnicových poli na Moravě. K voprosu svjaznosti razvitija kultury naroda polej pogrebenij na territorii Moravii (Čechoslovakija). Zu der Frage des Zusammenhanges der Entwicklung der Urnenfelderkultur in Mähren. SbFFBU V (1956), E 1, str. 20—41, tab. IV—VI.

V. *Podborský*, Dr Josef Kvičala † ZČSA I (1957), str. 13.

B. *Dostál*, Drevneslavjanskij mogil'nik v Moravskom Žižkove (r. Bržeclav). Staroslovanské pohřebiště v Moravském Žižkově (okr. Břeclav). Die altslawische Begräbnisstätte bei Moravský Žižkov (Bez. Břeclav). SbFFBU V (1956), E 1, str. 91—106, tab. XIX a XX.

B. *Dostál*, A. L. *Mongajt*, Archeologia v SSSR. Moskva 1955. SbFFBU V (1956), C 3, str. 189—190.

REDAKČNÍ PRÁCE. — Prof. Dr Kalousek rediguje Zprávy Československé společnosti archeologické a archeologickou část SbFFBU, archeologicko-klasická řada E. Technickým redaktorem této řady SbFFBU je Dr Pernička.

M. Pernička